ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 7.7.2011
COM(2011) 413 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Междинен преглед на програмата „Учене през целия живот“

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение ... 2

2. Основни констатации ... 2

Катализатор за структурни промени ... 2

Отлични резултати по отношение на лицата и институциите ... 3

3. Постигнат напредък по отношение на количествените цели на програмата ... 4

Редовно повишаване на мобилността ... 4

Засилено търсене на партньорства, проекти и мрежи ... 5

4. Европейска добавена стойност и въздействие на програмата „Учене през целия живот“ ... 6

Подкрепа за разработването на политика на европейско и национално равнище ... 6

Модернизиране на институциите за образование и обучение ... 6

Повишаване на индивидуалната компетентност ... 7

Европейска добавена стойност ... 7

5. Ефективност на управлението и ориентираност към клиентите ... 8

Интегрирането на предишни програми в програмата „Учене през целия живот“ ... 8

Изпълнение и управление ... 9

Усвояване на бюджета и ефективност на разходите ... 10

6. Препоръки от оценката ... 10

7. Заключения ... 11

ПРИЛОЖЕНИЕ ... 13

Безвъзмездни средства по програмата „Учене през целия живот“ и разпределение на бюджета по подпрограми за периода 2007—2009 г. ... 13

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В съответствие с член 15, параграф 5 от Решение № 1720/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г. за създаване на Програма за действие за обучение през целия живот[1], този доклад предоставя информация по отношение на Програмата „Учене през целия живот“. Той е създаден на основата на резултатите от междинната оценка на програмата „Учене през целия живот“[2], националните доклади относно прилагането на програмата „Учене през целия живот“ от участващите 31 държави[3] и информацията, събрана от Комисията.

2. ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

През първите три години програмата е финансирала с почти 3 милиона EUR **транснационални дейности за образование и обучение**, които насърчават модернизацията на образователните системи в **31 европейски държави**. Тя е осигурила **900 000 периода на мобилност с учебна цел за европейски граждани**, от които над 720 000 за студенти и почти 180 000 за учители/преподаватели/служители. Повече от **50 000 европейски организации** са участвали в различни форми на сътрудничество.

Катализатор за структурни промени

Програмата „Учене през целия живот“ действа като катализатор за структурни промени чрез подпомагане на разработването на политика, сътрудничеството и мобилността. Тя подобрява изработването на политики чрез предоставяне на качествени инструменти, анализи и изследвания, както и на форуми за обмен на информация за най-добрите практики чрез отворения метод на координация (ОМК). Програмата „Еразъм“ — частта за висше образование от програмата „Учене през целия живот“ — проправи пътя за процеса от Болоня за осигуряване на съвместимост на учебните цикли на висшето образование и за развитие на система за признаване на следването, проведено в чужбина, на основата на учебните резултати. Програмата „Леонардо да Винчи“ — частта за професионално образование и обучение (ПОО) — подкрепя осъществяването на Копенхагенския процес като развива качеството и приложимостта на професионалното образование и обучение, като повишава прозрачността на квалификациите и като поощрява мобилността на обучаващите се по програмата за ПОО и професионалистите. Програмата „Учене през целия живот“ насърчава разбирането за европейската структура и обучението на млади професионалисти в проблематиката на ЕС по програмата „Жан Моне“.

---

1 ОВ L 327, 15.11.2006 г., стр. 45.

2 Междинната оценка на програмата „Учене през целия живот“ е извършена в периода между януари и декември 2010 г. от международен консорциум под ръководството на Института за публична политика и управление от Литва. Пълният доклад с междинната оценка на програмата „Учене през целия живот“ може да бъде намерен на: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports.

3 Националните доклади, предоставени от държавите участнички в програмата „Учене през целия живот“ (27-те държави-членки на ЕС, страните от ЕИП и Турция) в съответствие с член 15, параграф 4 от решението за програмата и обхващащи периода 2007—2009 г., са важни източници на информация и данни за цялостната междинна оценка на програмата „Учене през целия живот“.

Програмата „Учене през целия живот“ насърчава инициативите за сътрудничество в Европа на всички равнища на образованието и обучението, включително училищата по програмата „Коменски“ и доставчиците на образование за възрастни по програмата „Грюндвиг“.

Лицата, отговорили в свързаните с оценката анкети, предимно изтъкват ролята на програмата „Учене през целия живот“ в сътрудничеството и обмена на ниво политика, в развитието на европейското измерение в образованието и обучението, както и степента, в която програмата „Учене през целия живот“ създава допълнителна стойност в сравнение със сходни международни или национални програми. Констатацията е, че без програмата „Учене през целия живот“ промените в тези области биха били откъслечни (по отношение на обхвата на дейностите и броя на участващите държави), дейностите биха били с по-малък мащаб и по-ограничени, а редица важни резултати не биха били изобщо постигнати.

Същевременно обаче пълният потенциал все още не е реализиран. Прекомерно много от целите, заложени в програмата, се изпълняват чрез множество конкретни действия, някои от които не са достатъчно напреднали, за да имат дълготрайно въздействие. Напредъкът в посока възприемането на подход за учене през целия живот в противовес на основан на образователните сектори подход е все още доста ограничен. И накрая следва да се отбележи, че докато въздействието на дейностите на програмата „Учене през целия живот“ е най-голямо в индивидуално и институционално отношение, въздействието в системно отношение на равнище политика е по-скоро умерено. Нейната директна добавена стойност е свързана предимно с признаването на квалификациите и повишената прозрачност на системата за образование и обучение в Европа. Все още е трудно да се забележи и да се направи оценка на директното влияние на дейностите на програмата „Учене през целия живот“ върху модернизирането на системите за образование и обучение.

Отлични резултати по отношение на лицата и институциите

Мобилността по Програмата „Учене през целия живот“ може да се счита за отличен резултат. Проучване относно значението на мобилността на студентите и преподавателите по програмата „Еразъм“ показва, че временният престой с цел обучение в друга европейска държава спомага за повишаването на международната компетентност, улеснява достъпа до пазара на труда и допринася за заемането от бившите студенти по програмата „Еразъм“ на професионални позиции до голяма степен с международен характер. Мобилността в рамките на програмата „Учене през целия живот“ допринася също така за развитието на европейската идентичност и на ценности като борбата срещу расизма, предразсъдъците, ксенофобията и дискриминацията.

Същевременно обаче програмата „Учене през целия живот“ все още среща някои затруднения. Проблемите с достъпа до лица и организации извън установените схеми на образование, изключително високият брой на неудовлетворените кандидатури, все още ограниченото предлагане от страна на предприятията на места за студенти, участващи в програми за мобилност, или недостатъчното владеене на език от участниците в свързаните с мобилността дейности (особено възрастните) продължават да са важни фактори, които ограничават въздействието на програмата.

Подобрена рамка за управление и контрол

80 % от действията по програмата „Учене през целия живот“ се осъществяват чрез мрежа от 40 национални агенции, които заедно управляват около 900 милиона EUR на година, докато останалата част от проекти и мрежи за широкомащабно сътрудничество се управлява от Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура (EACEA). През първите три години от изпълнението националните агенции ефективно са използвали заделените средства (над 90 %). Широкото използване на еднократни суми от безвъзмездни средства и на електронни формуляри беше от значение за постигането на удовлетвореност на клиентите и ефективност на разходите. Финансовите одити на националните агенции също показват солидна управленска практика с много нисък процент на грешки (<2 %).

Остават някои области, в които са нужни подобрения: Броят на одитите или квази-одитите е висок, като те невинаги са достатъчно координирани. Управлението на независимите в миналото програми все още не е напълно интегрирано. Възможностите, предлагани от електронните инструменти за управление, все още не са изцяло оползотворени. Началната фаза на програмата беше трудна, като впоследствие се наложи предприемането на поредица от промени на всички равнища: формуляри, ИТ системи, правила за управление, принципи и изисквания на отчетността. Трябва да се признае, че положителната оценка на главните заинтересовани страни за днешното управление на програмата отразява по-скоро картината от 2010 г., а не впечатлението от периода 2007—2009 г. Понастоящем се налага постигането на стабилност, като се позволи затвърждаването на принципите и процесите и като се обърне по-голямо внимание на съотношение разходи-ползи в процеса на подготовка за етапа на изпълнение.

3. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ОТНОШЕНИЕ НА КОЛИЧЕСТВЕНИТЕ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Най-новите данни показват, че е постигнат разумен напредък по отношение на количествените цели. Около 450 000 ученици годишно са били включени в образователните дейности по програмата „Коменски“ (като за периода 2007—2013 г. целта е те да бъдат най-малко 3 милиона), което значи, че до 2013 г. ще участват 3 150 000 ученици. От началото през 1987 г. на програмата „Еразъм“ до 2009 г. в нейните свързани с мобилността дейности са участвали 2,15 милиона студенти (като целта е те да бъдат най-малко 3 милиона до 2012 г.). Програмата „Леонардо да Винчи“ е оказала подкрепа за повече от 72 000 работни места в предприятия през 2009 г. и за почти 79 000 през 2010 г., което е с почти 10 % повече (целта е до 2013 г. да се оказва подкрепа за най-малко 80 000 работни места в предприятията на година). И накрая следва да се отбележи, че през 2009 г. програмата „Грюндвиг“ е оказала подкрепа за мобилността на 6 100 души персонал и обучаващи се възрастни (до 2013 г. най-малко 7 000 лица на година трябва да се включват в мобилността за образование на възрастни). Въпреки това, на основата на данните от периода 2007—2009 г., авторите на оценката посочват, че съществува риск някои от количествените цели на програмата „Учене през целия живот“, определени в правното основание за секторните подпрограми, да не бъдат постигнати поради недостатъчния бюджет на програмата и поради други пречки, главно свързани с мобилността.

Редовно повишаване на мобилността

Повече от 60 % от общия бюджет на програмата „Учене през целия живот“ е в подкрепа на транснационалната мобилност. Най-големият дял е предназначен за

висше образование по програмата „Еразъм“ — през учебната година 2008/2009 почти 200 000 студенти са заминали в чужбина с цел следване или стаж, което представлява увеличение с 15,5 % в сравнение с учебната 2006/2007 г. Стажовете в предприятията са все по-успешни — през 2008/2009 г. повече от 30 000 студенти по програмата „Еразъм“ са получили места в предприятия, което представлява увеличение с повече от 50 % спрямо предходната година.

В междинната оценка се подчертава голямото значение на местата за работа, осигурявани от програмата „Леонардо да Винчи“, за пригодността за заетост и за предприемаческите умения на участниците. Повече от 67 000 стажанти, чираци, търсещи работа, учители и преподаватели по програмата за ***професионално образование и обучение*** са получили такива работни места през 2009 г. В това отношение значително е участието на МСП — 80 % от обучаващите се по програмата „Леонардо да Винчи“ заемат места във фирма с по-малко от 250 работници.

Мобилността нараства също така и в ***непрофесионалното образование за възрастни по програмата „Грюндвиг“***. През 2009 г. са отпуснати с над 41 % повече безвъзмездни средства за мобилност на персонал отколкото през предходната година, благодарение на въвеждането на посещения и обмен, и асистентски стажове за персонала, отговарящ за образованието на възрастни.

С цел подобряване на качеството на началното и средното образование, през 2009 г. по програмата „Коменски“ са отпуснати около 10 600 индивидуални безвъзмездни средства за обучение на учители и 1 170 асистентски стажове за бъдещи учители, които съответно са нараснали с 22 % и 6,5 % в сравнение с 2007 г. Новата инициатива за мобилност по програмата „Коменски“ — ***индивидуална ученическа мобилност*** — започва през 2009 г., като първите 700 ученици отиват за учат в чужбина през 2010 г.

Засилено търсене на партньорства, проекти и мрежи

Вторият най-голям дял в бюджета на програмата „Учене през целия живот“ е насочен към партньорства, проекти за сътрудничество и мрежи. **Платформата eTwinning** предоставя техническа инфраструктура и педагогическа подкрепа за учители и училища, за да създават контакти и да създадат свои собствени европейски проекти за сътрудничество на училищата. От 2007 г. насам са били регистрирани повече от 17 500 проекта, включващи около 50 000 училища. В платформата eTwinning са регистрирани 125 000 учители. Новата инициатива за партньорства по програмата „Коменски“ — **Comenius Regio**, имаща за цел да подкрепя включването на регионалните и местните власти в училищното образование, започва през 2008 г., а през 2009 г. са отпуснати 280 суми с безвъзмездни средства. Проектите за сътрудничество по програмата ***Леонардо да Винчи*** подпомагат **националната реформа**, обусловена от процеса от Копенхаген. Заинтересованите по ПОО страни изпробват и въвеждат на национално равнище европейски инструменти като Европейската квалификационна рамка (ЕКР), Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (EQAVET) и Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET). В сътрудничеството в областта на ***Грюндвиг/ образованието за възрастни*** се обръща значително внимание на

групите в неравностойно социално положение и на доброволците в рамките на новите проекти за възрастни доброволци, които се финансират от 2009 г. насам.

Програмата „Учене през целия живот“ отделя специално внимание на поощряването на **езиковото обучение** и на **употребата на информационни и комуникационни технологии (ИКТ)** в образованието и обучението. В периода 2007—2009 г. това се изразява с оказването на подкрепа на съответно 85 проекта и 65 широкомащабни мрежи. Търсенето на различните дейности, предлагани от програмата, е много по-голямо от наличното финансиране. В резултат на това в периода 2007—2009 г. средно по-малко от половината от всички кандидатури в рамките на четирите секторни програми са избрани за финансиране.

4. ЕВРОПЕЙСКА ДОБАВЕНА СТОЙОСТ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА „УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ“

В междинната оценка се потвърждава, че програмата „Учене през целия живот“ е била полезна за персонала и обучаващите се в рамките на официалното образование и обучение и е отговорила до голяма степен на нуждите им по отношение на качеството на обучение, придобиването, признаването и утвърждаването на умения и компетентност, личното развитие, езиковото обучение и социалните умения.

Подкрепа за разработването на политика на европейско и национално равнище

В оценката се потвърждава огромното значение на програма „Учене през целия живот“ за политиката, като се посочва ясната ѝ връзка със стратегическата рамка „Образование и обучение 2020 г.“. Сътрудничеството на ниво политика в рамките на отворения метод на координация се подпомага с финансиране по програмата „Учене през целия живот“ за хоризонтални дейности и с оказването на подкрепа за обмяната на опит между партньори. То също така имаше основно значение за насърчаването на европейската зона на учене през целия живот, като оказа подкрепа както за разработването, така и на внедряването на такива инструменти за прозрачност, прехвърляемост и признаване на квалификациите като Европейската квалификационна рамка (ЕКР), Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS), Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET) и Europass. Повече от 80 % от отговорилите лица смятат, че без програмата „Учене през целия живот“ нивото и качеството на дейностите, целящи разработването на инструменти и методи за признаване и оценяване на компетентността и уменията, биха били по-ограничени.

Освен това програмата „Жан Моне“, която е част от програмата „Учене през целия живот“, ефективно подкрепя придобиването на знания в областта на европейската интеграция.

Модернизиране на институциите за образование и обучение

Програмата допринася за отварянето и модернизирането на образователните институции чрез въвеждането на нови преподавателски методи, обмен на добри практики, преглед и интернационализация на учебната програма, както и усъвършенстване на управлението и ръководенето на институциите.

По-голямата част от училищата, които участват в програмата „Коменски“, са подобрили своята работна среда и са въвели нови преподавателски и учебни методи, насърчени от чуждестранните партньори. Те са станали по-отворени към международното сътрудничество и са подобрили имиджа и статута си на местно ниво, което привлича родителите и задържа мотивираните учители. Програмата „Леонардо да Винчи“ е допринесла за адаптирането на програмите за професионално обучение към нуждите на пазара на труда и за подобряването на прозрачността в ЕС по отношение на учебните програми, квалификациите и професионалните стандарти. С участието си — често за първи път — в европейско сътрудничество чрез програмата „Грюндвиг“, организациите, включени в обучението за възрастни, са разработили усъвършенствани преподавателски методи, по-ефективни стратегии за достигане до социално изолираните обучаващи се, нови пътища за утвърждаване на уменията и компетентността и подобряване на предлагането на курсове за обучение на персонала, отговарящ за образованието на възрастни. Участието в програмата „Еразъм“ е подобрило студентските услуги и е насърчило нови учебни и преподавателски методи и професионализирането на управленските процедури.

Повишаване на индивидуалната компетентност

Оценката показва, че подобряването на ключовите умения се счита от индивидуалните бенефициери за най-положителния резултат от участието в програмата „Учене през целия живот“. Следват други резултати като повишаване на самочувствието, приспособимостта и способността за работа в екип. Участниците са повишили своята инициативност и предприемаческите си умения. Възползвалите се от мобилността по програмата „Еразъм“ студенти са придобили академични знания, различни от преподаваните в родната им страна, повишили са своите чуждоезикови и междукултурни умения, подобрили са перспективата за професионална реализация пред тях и са осъзнали в по-голяма степен значението на европейското гражданство.
Студентите, които не са участвали в свързани с мобилност дейности, са имали възможност да посещават лекции с чуждестранни приходящи преподаватели.
Участвалият в обмен персонал се е завърнал в страната си със знания за нови преподавателски и работни методи и е установил връзка с нови академични партньори за бъдещо сътрудничество.

Както става ясно в отговорите на свързаните с оценката анкети, новопридобитата компетентност увеличава възможността за намиране на работа на почти 70 % от анкетираните участници в дейности на програмата „Учене през целия живот“.

Европейска добавена стойност

Анкетите на националните органи и националните агенции разкриват европейската добавена стойност на програмата „Учене през целия живот“ в три области. Първо, без програмата „Учене през целия живот“ сътрудничеството и обменът на ниво политика между участващите страни биха били значително по-ограничени и спорадични. Второ, програмата е оказала подкрепа за развитието на европейското измерение в образованието и обучението чрез по-интензивно сътрудничество между образователните институции, като е променила структурите и практиките в образователните институции, като е насърчила появата на нови национални и многонационални програми за мобилност и като е създала усещане за европейско гражданство сред участващите в дейности, свързани с мобилност, учащи се, учители и преподаватели. Трето, програмата „Учене през целия живот“ допълва съществуващите подобни международни, двустранни и национални програми. В

оценката се подчертава, че преобладаващата част от другите съществуващи програми за мобилност са предназначени предимно за висшето образование и в много по-малка степен за средното образование, ПОО или особено образованието за възрастни. По този начин стойността на програмата несъмнено се изразява в широкия спектър от целеви групи и в значителния географски обхват на нейните дейности.

За разлика от други широкомащабни действия на ЕС, като например структурните фондове, предимството на програмата „Учене през целия живот“ се състои в оказваната от нея подкрепа за транснационалното сътрудничество, чрез която създава достъп до редица най-добри практики и новаторски идеи, което не би било възможно в същата степен при действия с национална или двустранна насоченост. Установени са обаче някои области, в които са нужни подобрения. По-специално, целите на програмата са твърде многобройни и понякога твърде неясни, което прави трудно измерването. Те обхващат широк диапазон от области, които често се припокриват. Освен това резултатите от проектите по програмата „Учене през целия живот“ продължават да са недостатъчно използвани. Въпреки широкото разпространение на информацията от участващите организации, тези резултати не се прилагат често от други организации или не са интегрирани в процеса за изработване на политика. Това показва, че продължава да съществува несъгласуваност между институционалните бенефициери на програмата „Учене през целия живот“ и възловите фактори в процеса на вземане на решения.

5. ЕФЕКТИВНОСТ НА УПРАВЛЕНИЕТО И ОРИЕНТИРАНОСТ КЪМ КЛИЕНТИТЕ

Интегрирането на предишни програми в програмата „Учене през целия живот“

Интегрирането на три предишни програми[4] в програмата „Учене през целия живот“ бе успешно основно във връзка с цялостното управление благодарение на значителното административно опростяване, а така също и на разпространяването на информация към целевите групи. В анализа на оценката обаче се посочват няколко области на възможно тематично дублиране между подпрограмите, напр. между партньорствата по програмата „Леонардо да Винчи“ и програмата „Коменски“, тъй като в някои държави липсва ясно разграничение между професионалното образование и техническото обучение в средните училища, или между дейностите на програмата „Грюндвиг“, която предоставя „втори шанс“ за училищно образование на обучаващи се възрастни, и програмата „Леонардо да Винчи“ (по-специално в предоставянето на обща компетентност, която е „непряко професионална“ или „свързана с възможността за намиране на работа“).

Освен това възможността за учене през целия живот все още не е изцяло оползотворена. Продължава да е трудно изпълнението на междусекторни проекти. В тази връзка съществуването на „хоризонтална програма“ не решава в достатъчна степен проблема със сегментирането на основната част на програмата „Учене през целия живот“. Програмата сама по себе си е все така комплексна. През 2009 г.

[4] Програмите „Сократ“, „Леонардо да Винчи“ и eLearning.

програмата „Учене през целия живот“ е оказала подкрепа за 65 дейности[5], което означава 9 дейности повече в сравнение със стартирането на програмата през 2007 г.

Изпълнение и управление

Повече от три четвърти от бюджета на програмата „Учене през целия живот“ — около 900 млн. EUR на година, което представлява близо 40 000 договора, се управлява от мрежата на националните агенции, които са отговорни за „децентрализираните“ дейности на национално равнище с по-малък обхват в областта на мобилността и партньорствата. По-широкомащабните „централизирани“ проекти и мрежи за международно сътрудничество, както и дейностите по програмата „Жан Моне“, се управляват от изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура.

Като цяло в оценката се достига до заключението, че структурата за изпълнение и управление на всички дейности в периода 2007—2009 г. е била подходяща. Първоначално националните агенции са срещали трудности особено с промените в изискванията за отчетност и в техническите изисквания, приложими за управлението на програмата. С течение на времето обаче тези промени са допринесли за подобряване на системите им за управление и особено на системите за надзор и контрол.

Подобренията в механизмите за наблюдение и контрол се придружават от разнообразни управленски инструменти, основани на информационни и комуникационни технологии, особено от двете бази данни — LLPLink за децентрализирани дейности и Saykiss за централизирани дейности. Авторите на оценката посочват обаче, че по-специално базата данни LLPLink, която е внедрена в рамките на много кратък период от време, може да бъде допълнително усъвършенствана, за да се увеличи ефикасността на управлението на програмата „Учене през целия живот“ и на мерките за наблюдение и контрол.

Мащабното въвеждане на безвъзмездни средства с фиксирани суми (еднократни суми и безвъзмездни средства по фиксирана ставка въз основа на скала за единичните разходи) е позволило значителното опростяване на административните мерки на програмата „Учене през целия живот“. Въпреки това голям брой дейности на програмата „Учене през целия живот“, по-специално централизираните дейности и разнообразните форми на мобилност, продължават да разчитат на комбинация от фиксирани и реални разходи. Ето защо вероятно има възможност за по-нататъшно опростяване и намаляване на административната тежест както за бенефициерите, така и за управленските органи на програмата „Учене през целия живот“.

Според заключенията в оценката цялостната система за наблюдение на програмата „Учене през целия живот“ е повлияна неблагоприятно от факта, че до края на 2010 г. не е била разработена рамка за показателите и наблюдението на програмата. Освен това одобрените показатели се основават предимно на резултати, докато наблюдението на резултатите и потенциалните въздействия не са били толкова систематични.

---

[5] 23 за мобилност, 5 за партньорства, 11 за многостранни проекти, 13 за многостранни мрежи и придружаващи мерки и 13 дейности за изследвания, наблюдения и анализи и за програмата „Жан Моне“.

Усвояване на бюджета и ефективност на разходите

Като цяло институциите за висше образование са получили около 45 % от безвъзмездните средства на програма „Учене през целия живот“ посредством програмата „Еразъм“, след което се нареждат професионалното обучение по програмата „Леонардо да Винчи“ с 26 % от средствата, училищното образование по програмата „Коменски“ с 16 % и непрофесионалното обучение за възрастни по програмата „Грюндвиг“ с 5 %. Хоризонталната програма и програмата „Жан Моне“ са получили съответно около 5 % и 2 %.

Въз основа на съотношението между оперативните безвъзмездни средства, отпуснати за националните агенции / субсидията за изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура и общата сума на средствата на програма „Учене през целия живот“, управлявани от съответните агенции, в анализа на оценката се изчислява, че оперативните безвъзмездни средства, отпуснати за тези управленски органи, съставляват 5,4 % от общия размер на средствата за програма „Учене през целия живот“ в периода 2007—2009 г. Резултатите от разгледаните в оценката конкретни случаи за оценка и интервютата показват, че „други инструменти в областта на политиката, като напр. отворения метод на координация, не биха постигнали по-добра ефективност на разходите“ при достигането на желаните постижения или резултати.

В анализа на оценката се потвърждава, че отпускането на средства в периода 2007—2009 г. за секторните подпрограми и дейностите е било в съответствие с минималните изисквания, определени в правното основание[6]. Същевременно обаче са били препоръчани някои преразпределения на средствата за тези подпрограми, които тогава са имали трудности при постигането на своите количествени цели.

6. ПРЕПОРЪКИ ОТ ОЦЕНКАТА

Основните препоръки от независимите оценители могат да бъдат обобщени както следва (за пълния списък моля посетете: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports):

1. Програмата трябва да се стреми към постигането на по-голямо съответстсвие с приоритетите и целите на стратегия „Европа 2020 г.“ и със стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (ЕТ 2020), което да се придружава от определянето на показатели за наблюдение на въздействието;

2. Програмата трябва да спомогне в по-голяма степен за привличането на страните извън официалното начално образование и сектора на обучение;

3. Програмата трябва да спомогне в по-голяма степен за по-нататъшното интегриране и хармонизиране на целите, дейностите и средствата за прилагане

[6] В съответствие с член Б 11 от приложението към Решението за програмата „Учене през целия живот“, минималните разпределени средства за секторните подпрограми са определени както следва: „Коменски“ — 13 %, „Еразъм“ — 40 %, „Леонардо да Винчи“ — 25 % и „Грюндвиг“ — 4 %.

между всички сектори и подпрограми, за да се осигури по-добра подкрепа на ученето през целия живот.

4. Програмата следва да продължава да инвестира в механизми за признаване и валидиране на компетентността;

5. С цел увеличаване на ефективността програмата следва да разгледа възможностите за по-нататъшно административно опростяване, по-специално чрез разширяването на дела на проектите, финансирани въз основа на фиксирани разходи; във връзка с останалите области на системата за управление обаче програмата следва да се ориентира към период на стабилност до 2013, за да се използват пълноценно последните подобрения.

6. Сътрудничеството между изпълнителната агенция и националните агенции следва да бъде изяснено и затвърдено.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Според външната оценка програмата „Учене през целия живот“ е полезна и е от значение за постигането на основните цели на образованието и обучението, договорени на европейско равнище, като по този начин допринася за осъществяването на цялостните стратегически цели на Европейския съюз. Тя е също така важна за живота на отделните участващи граждани, лесна е за ползване, широко позната е и отговаря на нуждите на своите разнообразни целеви общности. Контролната рамка работи ефективно.

Има възможности обаче да се внесат подобрения. Някои от тях са от управленско естество и могат да бъдат направени от Комисията. Повечето са широкообхватни и изискват преразглеждането и преосмислянето на програмата.

Въз основа на междинната оценка на програмата „Учене през целия живот“ Комисията възнамерява:

— да придаде към управленската рамка, която е постигнала добро качество, стабилни правила, процедури и ИКТ средства, като сведе до минимум усилията по веригата на изпълнение: Комисията, националните агенции, крайните бенефициери. Потенциалните промени ще бъдат оценени въз основа на задълбочен анализ на разходите и ползите и задълбочен анализ на риска;

— спешно да проучи възможността за опростяване на одитите, като замени сегашния подход на произволен подбор с нов подход, основан на сериозна стратегия за анализ на риска;

— да изпробва нови платформи за обмен или разширяването на съществуващите платформи или други средства за улесняване на обмена на информация и ноу-хау, за да съчетае търсенето и предлагането на проекти за сътрудничество и мобилност (напр. търсене на партньори, които да предлагат места за работа, в рамките на програмите „Леонардо да Винчи“ или „Еразъм“).

Без да засяга предложенията за следващото издание на програмата, влизащи в обхвата на новата многогодишна финансова рамка, Комисията възнамерява:

- да обмисли обхватна рамка за политиката с оглед на новата многогодишна финансова рамка, като потърси полезни взаимодействия между различните видове инвестиции в образованието и обучението, финансирани от ЕС, за да се избегне дублирането и да се увеличи въздействието във възможно най-голяма степен;

- да разгледа възможностите за по-нататъшното използване на предимствата на съществуващата програма, за да допринесе за целите на стратегията „Европа 2020“, E&T 2020 и програмата относно цифровите технологии в Европа. Действията в рамките на ЕС, в които всички държави-членки участват в подобни дейности с общи цели, транснационалната мобилност с цел обучение, предоставянето на факти за реформа на политиката, инкубатор за новаторски дейности и най-добри практики, обменът и изграждането на мрежи на ниска цена — това са все области, в които програмата има отлични постижения;

- да обмисли начини за превръщане на амбициозните цели в реалистични, особено посредством разумно групиране, рационализиране, опростяване и по-добро измерване на въздействието;

- да подготви рамката за управление и контрол за следващото издание на програмата, за да осигури безпроблемен старт и максимално оползотворяване на всички възможности за опростяване.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Безвъзмездни средства по програмата „Учене през целия живот“ и разпределение на бюджета по подпрограми за периода 2007—2009 г.

(Източник: Междинен доклад за оценка на програмата „Учене през целия живот“; Отчет за дейността по програмата „Учене през целия живот“ за периода 2009—2010 г. — актуализирани данни)

	2007 г.				2008 г.				2009 г.			
	Брой получени кандидатури	Брой отпуснати безвъзмездни средства	Бюджет (в EUR)	% от общия оперативен бюджет	Брой получени кандидатури	Брой отпуснати безвъзмездни средства	Бюджет (в EUR)	% от общия оперативен бюджет	Брой получени кандидатури	Брой отпуснати безвъзмездни средства	Бюджет (в EUR)	% от общия оперативен бюджет
„КОМЕНСКИ“	37 498	18 142	147 000 000	16.1	35 954	19 892	152 000 000	15.3	40 233	20 007	181 000 000	17.2
„ЕРАЗЪМ“	няма данни	215 353	407 000 000	44.6	няма данни	235 757	456 000 000	46.0	няма данни	252 102	459 000 000	43.6
„ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ“	8 298	3 842	236 000 000	25.8	11 030	5 655	257 000 000	26.0	12 984	6 125	274 000 000	26.0
„ГРЮНДВИГ“	7 099	3 292	44 700 000	4.9	7 999	3 678	45 600 000	4.6	11 088	5 099	60 800 000	5.8
ХОРИЗОНТАЛНА ПРОГРАМА				5.6				5.5				5
КД 1 - Сътрудничество в областта на образователната политика	43	17	26 700 000		35	24	24 500 000		45	6	26 900 000	
КД 2 - Езиково обучение	97	26	11 000 000		88	30	18 400 000		75	29	12 700 000	
КД 3 - ИКТ	146	23	10 200 000		144	22	8 660 000		211	26	9 000 000	
КД 4 - Разпространение и използване на резултати	54	12	2 970 000		49	12	2 920 000		65	12	4 600 000	
ПРОГРАМА „ЖАН МОНЕ“				2.6				2.4				2.3
КД 1	326	145	4 690 000		284	115	4 420 000		465	115	4 920 000	
КД 2	97	26	17 100 000		88	30	17 500 000		75	29	17 900 000	
КД 3	23	18	1 700 000		26	18	1 670 000		32	20	1 700 000	
ДРУГИ			3 430 000	0.4			1 520 000	0.2			900 000	0.1
ОБЩО	**няма данни**	**240 896**	**912 490 000**	**100**	**няма данни**	**265 233**	**990 190 000**	**100**	**няма данни**	**283 570**	**1 053 420 000**	**100**
Административни разходи			11 300 000				11 900 000				11 300 000	
Изпълнителна агенция			15 300 000				17 100 000				18 100 000	
ОБЩ БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА „УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ“			**939 090 000**				**1 019 190 000**				**1 082 820 000**	

Програма „Коменски“: включва асистентски стажове, обучение за повишаване на квалификацията, многостранни и двустранни училищни партньорства, партньорства Regio; многостранни проекти, многостранни мрежи, съпътстващи мерки и подготвителни посещения.
Програма „Еразъм: включва мобилност на студентите, мобилност на персонала, интензивни програми, езикови курсове и подготвителни посещения.
Програма „Леонардо да Винчи“: включва проекти за мобилност за лица в начален етап на професионално обучение, за лица на пазара на труда и за специалисти в сферата на ПОО; партньорства; многостранни проекти (трансфер на иновации и разработване на иновации), многостранни мрежи, съпътстващи мерки и подготвителни посещения.
Програма „Грюндвиг“: включва посещения/обмен за работещите в сферата на образованието за възрастни, асистентски стажове, обучение за повишаване на квалификацията за работещите в сферата на образованието за възрастни; Семинари; проекти за възрастни доброволци; партньорства за обучение; многостранни проекти, многостранни мрежи, съпътстващи мерки и подготвителни посещения.
Хоризонтална програма – ключова дейност 1/Политика: данните относно кандидатурите и отпуснатите безвъзмездни средства не включват дейност „Учебни посещения“.